Сергій Юшко
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків

КОНТРОЛЬ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ: МОЖЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ВЕБ-ПОРТАЛУ OPEN BUDGET

Державний веб-портал Open Budget було створено у 2018 р. Запуск даної платформи відбувся у контексті виконання завдань Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» [1]. Запровадження порталу стало важливим кроком у зміцненні принципів відкритості та прозорості бюджетної системи України. Завдяки цьому ресурсу дослідники отримали можливість у зручному форматі переглядати, аналізувати, здійснювати контроль основних бюджетних показників у розрізі державного та місцевих бюджетів (як загалом по їх системі, так і за окремо взятими бюджетами).

Одним з найпотужніших інструментів на порталі є Boost-аналіз, який відкриває доступ до системи показників, яка включає інформацію про доходи, видатки, кредитування та фінансування бюджетів. Розглянемо даний інструмент детальніше. Зауважимо, що інформацію на порталі можна отримати з розбивкою за роками, кварталами та місяцями звітного періоду. Доступні дані про планові та фактичні показники бюджетів. Є можливість деталізувати інформацію з поданням її не лише у цілому за бюджетом (бюджетами), а й у розрізі за загальним та спеціальним фондами. Проведемо дослідження на прикладі випадково обраного бюджету – бюджету Дніпровської міської територіальної громади. Продемонструємо фактичні показники доходів зазначеного бюджету у розрізі їх груп за 2 останні повні роки (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Доходи бюджету
Дніпровської міської територіальної громади (факт)

Показники	Млн грн		Структура доходів, %		Темп росту (зниження) доходів у 2024 р. порівняно з 2023 р., %
	2023 р.	2024 р.	2023 р.	2024 р.	
Податкові надходження	17 877,5	17 634,8	82,0	77,1	-1,4
Неподаткові надходження	711,2	731,8	3,3	3,2	2,9
Доходи від операцій з капіталом	139,9	215,5	0,6	0,9	54,0
Офіційні трансферти	3 034,7	4 262,5	13,9	18,6	40,5
Цільові фонди	30,4	32,7	0,1	0,1	7,5
Разом	21 793,8	22 877,4	100,0	100,0	5,0

Зауважимо, що інформація про абсолютні значення доходів бюджету отримана безпосередньо з порталу, структурний склад бюджетних доходів, а також темпи росту (зниження) доходів обчислені автором.

Подані у табл. 1 абсолютні значення бюджетних доходів можуть бути деталізовані з поданням інформації у розрізі підгруп та окремих складових бюджетних доходів. Наведемо приклад такого найвищого рівня деталізації за доходами. У табл. 2 подано розшифровку за складовою «Єдиний податок» (група «Податкові надходження», підгрупа «Місцеві податки і збори») [2].

Таблиця 2

Надходження до бюджету Дніпровської міської територіальної громади за складовими єдиного податку (факт)

Складова доходів	Млн грн		% у податкових надходженнях	
	2023 р.	2024 р.	2023 р.	2024 р.
Єдиний податок з юридичних осіб	648,4	474,3	3,6	2,7
Єдиний податок з фізичних осіб	1 820,9	2 531,3	10,2	14,4
Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків"	0,08	0,02	0,0005	0,0001
Разом за складовою "Єдиний податок"	2 469,4	3 005,7	13,8	17,0

Дані табл. 2 демонструють деталізацію інформації за єдиним податком, рівень якої попередньо закладений вимогами чинної бюджетної класифікації [3]. Він би міг бути ще глибшим за умови представлення надходжень за податком з фізичних осіб у розрізі груп платників єдиного податку: першої, другої та третьої. Така деталізація була б доцільною, враховуючи особливості здійснення діяльності та оподаткування у кожній з таких груп. Знову-таки абсолютні значення доходів бюджету отримані з порталу, відносні показники обчислено автором.

Продемонструємо фактичні показники видатків бюджету Дніпровської міської територіальної громади (табл. 3) [2].

Таблиця 3

Видатки бюджету Дніпровської міської територіальної громади (факт)

Показники	Млн грн		Структура видатків, %		Темп росту (зниження) доходів у 2024 р. порівняно з 2023 р., %
	2023 р.	2024 р.	2023 р.	2024 р.	
Видатки за функціональною класифікацією					
Загальнодержавні функції	2 998,4	1 440,9	13,5	6,5	-51,9
Громадський порядок, безпека та судова влада	1 383,8	808,9	6,2	3,6	-41,5
Економічна діяльність	5 838,0	6 412,3	26,2	28,8	9,8
Охорона навколишнього природного середовища	11,3	27,0	0,1	0,1	139,2
Житлово-комунальне господарство	4 814,1	5 169,1	21,6	23,2	7,4
Охорона здоров'я	512,0	565,9	2,3	2,5	10,5

Продовження табл. 3

Духовний та фізичний розвиток	436,9	503,3	2,0	2,3	15,2
Освіта	4 827,7	5 783,4	21,7	25,9	19,8
Соціальний захист та соціальне забезпечення	1 429,8	1 587,8	6,4	7,1	11,0
Разом	22 252,1	22 298,6	100,0	100,0	0,2
Видатки за економічною класифікацією					
Поточні видатки	16 779,4	15 329,5	75,4	68,7	-8,6
Капітальні видатки	5 472,6	6 969,0	24,6	31,3	27,3
Разом	22 252,1	22 298,6	100,0	100,0	0,2

Інформація у табл. 3 представлена у розрізі двох бюджетних класифікацій видатків: функціональної та економічної. Додатково дослідники мають можливість переглянути плановий та фактичний розподіли коштів за програмами, які реалізуються (програмна класифікація видатків). Одночасно у зацікавлених осіб немає можливості вивчити розподіл видатків за головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів, інакше дослідити видатки за складовими відомчої класифікації. Не зважаючи на те, що такий розподіл має місце в умовах практичної діяльності, на порталі зазначена інформація недоступна. Це звужує можливості для контролю за рухом бюджетних коштів. Оприлюднення інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами таких коштів на веб-порталі «Spending» не знімає зазначеного питання з порядку денного: дані про розподіл коштів за головними розпорядниками будь-що недоступні, так само як ускладнено й ідентифікацію розпорядників і одержувачів з прив'язкою до конкретного бюджету та виходом на загальний обсяг видатків бюджету з метою контролю.

Загальна сума видатків бюджету, подана у табл. 3 за обома класифікаціями, однакова. Це теж елемент контролю для дослідників. Йдеться про одні і ті ж видатки, але згруповані за різними ознаками. Аналогічно даним у табл. 1 та 2, з порталу отримано абсолютні значення видатків бюджету, решта показників обчислені автором.

Продемонструємо фактичні абсолютні показники кредитування бюджету Дніпровської міської територіальної громади (табл. 4) [2].

Таблиця 4

Кредитування бюджету
Дніпровської міської територіальної громади (факт)

Показники	Млн грн	
	2023 р.	2024 р.
Кредитування за класифікацією кредитування		
Надання кредитів	–	–
Повернення кредитів	-0,34	-0,40
Кредитування – всього	-0,34	-0,40
Кредитування за функціональною класифікацією		
Економічна діяльність	-0,02	–
Соціальний захист та соціальне забезпечення	-0,32	-0,40
Кредитування – всього	-0,34	-0,40

Інформація у табл. 4 представлена у розрізі двох бюджетних класифікацій кредитування: функціональної та економічної. Додатково є можливість переглянути плановий та фактичний розподіли коштів за бюджетними програмами, які реалізуються (програмна класифікація кредитування). Вивчити розподіл кредитування за головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів, інакше дослідити кредитування за складовими відомчої класифікації наразі неможливо через відсутність відповідного функціоналу.

Продемонструємо фактичні абсолютні показники фінансування бюджету Дніпровської міської територіальної громади (табл. 5).

Таблиця 5

Фінансування бюджету
Дніпровської міської територіальної громади (факт)

Показники	Млн грн	
	2023 р.	2024 р.
Фінансування за типом боргового зобов'язання		
Фінансування за борговими операціями	-941,4	481,5
Фінансування за активними операціями	1 399,3	-1 060,7
Фінансування – всього	458,0	-579,2

Інформація у табл. 5 представлена у розрізі однієї бюджетної класифікації фінансування – фінансування за типом боргового зобов'язання. Наразі інформація про фінансування за типом кредитора, яка передбачена чинною бюджетною класифікацією, є недоступною для дослідників.

За результатами проведеного дослідження було з'ясовано, що Державний веб-портал Open Budget, зокрема застосовуваний на ньому інструмент Boost-аналіз дає широкі можливості для аналізу та контролю за рухом коштів державного та місцевих бюджетів, зокрема, окремих місцевих бюджетів. Одночасно доцільним є подальше розширення функціоналу зазначеної платформи, зокрема надання інформації про склад видатків та кредитування за відомчою класифікацією, а також фінансування за типом кредитора. Важливим також буде представлення показників фінансової звітності про виконання бюджетів, що додатково посилить поінформованість зацікавлених осіб та кількість доступних для них контрольних точок.

Список використаних джерел:

1. Концепція створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи "Прозорий бюджет", схвалена розпорядженням КМУ від 11.02.2016 р. № 92-р (в редакції розпорядження КМУ від 24.12.2019 р. № 1418-р). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80#Text
2. Державний веб-портал бюджету для громадян Open budget. URL: https://openbudget.gov.ua/.
3. Бюджетна класифікація, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.11.2011 р. № 11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#n49.